

Історико-політичні проблеми сучасного світу:
Збірник наукових статей. – Чернівці:
Чернівецький національний університет,
2016. – Т. 33-34. – С. 96-101

Modern Historical and Political Issues:
Journal in Historical & Political Sciences. – Chernivtsi:
Chernivtsi National University,
2016. – Volume. 33-34. – pp. 96-101

УДК: 94(438+477)"20":339.92

© Юля Ключук¹

Неофіційні зустрічі Александра Кваснєвського і Леоніда Кучми та їх вплив на формування польсько-української економічної співпраці

У статті розкривається вплив неофіційних зустрічей Президентів А.Кваснєвського та Л. Кучми на формування польсько-української економічної співпраці, як складової стратегічного партнерства. Особлива увага приділяється проведенню спільних форумів, під час яких відбувалися такі неформальні зустрічі та створювалася спільна тенденція економічної співпраці. Президенти ініціювали реформування міждержавних торговельних відносин, митної служби, промислового комплексу та фінансової діяльності.

Ключові слова

Польсько-українські відносини, неофіційні зустрічі, Президенти, А. Кваснєвський, Л. Кучма, економічна співпраця, форуми.

Informal meeting Aleksander Kwasniewski and Leonid Kuchma, and their influence on the formation of Polish-Ukrainian economic cooperation

The article analyzed the influence of informal meetings of the Presidents Kwasniewski and Kuchma on the formation of Polish-Ukrainian economic cooperation as part of strategic partnership. Special emphasis during formal and informal meetings, were made on diverse inter-state cooperation, where the political, military and economic dimension of Polish-Ukrainian relations belongs as a priority.

Often, during informal meetings of the Presidents raised the issue of economic cooperation between the countries, which in the opinion of both Presidents is a manifestation of «high politics» and therefore consider this particular component of the Polish-Ukrainian strategic partnership. Special attention is given to holding joint forums, during which there were such informal meetings and created a General trend of economic cooperation.

Presidents initiated a reform of the interstate trading relations, industry and financial activities. Practical implementation in the course of the Presidents in the economic sphere can be traced on the example of joint projects of Polish-Ukrainian cooperation in Kharkov industrial complex of the Polish-Ukrainian center in Dnepropetrovsk, checkpoints at interstate borders and the like. The intensity and wide range of Polish-Ukrainian economic cooperation proves the necessity and correctness of the chosen course.

Keywords

Polish-Ukrainian relations, informal meetings, Presidents, Alexander Kwasniewski, Leonid Kuchma, economic cooperation forums.

Постановка наукової проблеми та її значення. Період президентських каденцій А. Кваснєвського та Л. Кучми майже співпадають у часі, хронологічно припадають на другу половину 90-х рр. ХХ ст. – початок ХХІ ст., і є прикладом найтіснішої співпраці Польщі та України за період незалежності. Це проявилось не тільки у зближенні польсько-українських політичних позицій, великій кількості міжособистісних контактів. Трансформація польсько-українських відносин на рівень стратегічного партнерства є саме їхньою заслугою. Особливий акцент, під час офіційних та неофіційних зустрічей, робився на різноплановій міждержавній співпраці, де політичній, військовій та економічній складовій польсько-українських відносин належить пріоритетне місце. Найчастіше, під час неформальних зустрічей Президентів піднімалося питання еко-

¹ Аспірант 2 року навчання з відривом від виробництва Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, Україна, Email: KYUMchuk@ukr.net

номічної співпраці країн, яка на думку обох Президентів є проявом «найвищої політики», а тому розглянемо саме цю складову польсько-українського стратегічного партнерства.

Аналіз останніх досліджень. Кількість зустрічей Президентів найкраще можна простежити та дослідити за урядовими газетами, які висвітлюють абсолютно усі контакти очільників держав (телефонні розмови, листування, офіційні та неофіційні зустрічі). Це державний друкований засіб масової інформації «Голос України» та щоденне видання центральних органів виконавчої влади України «Урядовий кур'єр». Ці газети дали можливість виокремити неофіційні зустрічі Президентів під час важливих форумів та конференцій. Крім того, важливим у дослідженні цієї проблеми були виступи самих Президентів А. Квасневського та Л. Кучми, які теж публікувалися у вище згаданих ЗМІ. В цьому контексті доцільно згадати промову А. Квасневського «Стіна впала...можна вдихнути з полегшенням», яка була виголошена під час Львівського форуму 1999 р.

Праці вітчизняних та зарубіжних дослідників присвячені вирішенню питань економічного співробітництва, як то В. Глібов, Д. Горун, Є. Голібард, Г. Гончаренко, К. Кіндрат, С. Трохимчук, С. Стоєцький². Однак, висвітлена інформація цими науковцями стосується частково задекларованої тематики, а тому запропонована стаття містить елементи наукової новизни, оскільки розглядає проблему з іншої точки зору.

Метою статті є аналіз польсько-українського економічного співробітництва, у період каденцій А. Квасневського та Л. Кучми, через призму неформальних зустрічей. Відповідно до мети у статті ставляться наступні наукові завдання: виокремити неформальні міжпрезидентські зустрічі, проаналізувати вплив польсько-українських форумів на економічне співробітництво, простежити взаємодію А. Квасневського та Л. Кучми у поглибленні польсько-української економічної співпраці.

Виклад основного матеріалу. Головною проблемою польсько-українських економічних взаємин, у досліджуваній період, залишалася певна диспропорція економік Польщі й України, яка проявляється у низькому високотехнологічному й технічному співробітництві. Фахівці зазначають нерозривність польсько-українських торговельних відносин, зосередженість у галузі постачання, передусім, сировини – польського вугілля та української залізної руди³. Саме цей дисбаланс економічної складової стратегічного партнерства лідери мали на меті нормалізувати.

У 1994 – 1995 рр. уряд України запропонував різні варіанти «реформування» і «корекції курсу», що у кінцевому варіанті сприяло погіршенню всіх економічних показників молодій державі та її народу. Натомість, паралельно з «українським реформуванням», Республіка Польща послідовно запроваджувала, заздалегідь передбачені, стабілізаційні заходи, які практично призупинили інфляцію. Така політика забезпечила найвищий у Європі темп розвитку власного виробництва та найвищий у світі темп росту експорту, і довела розрив між рівнями якості життя в наших країнах-сусідах у 5 – 6 разів⁴. А тому, безсумнівно, польський досвід реформування економіки та вироблення спільних кроків польсько-українського економічного розвитку, були важливими для України.

У червні 1996 р. Л. Кучма двічі відвідував Республіку Польща, як учасник політичних самітів: перший з них був багатостороннім, другий – двостороннім. Багатосторонній форум являв собою четверту неофіційну зустріч Президентів центральноєвропейських держав, яка відбувалася у Ланьцуті (Польща). А. Квасневський, користуючись правом Президента-господаря, запросив нового учасника, Л. Кучму, який висловив захоплення від того, що присутній на «тако-

² Глібов В. Горун Д. (1997) «Українсько-польські взаємини в пострадянський період», *Політика і час*, № 5-6, С. 15-21; Голібард Є. (2004) «По-сусідськи. Польський вектор: Докум. Розповідь про динамічне п'ятнадцятиріччя 1989 – 2004 рр., про роль і наслідки використ. нац. ідей в Україні та Польщі: Суспіл.-екон. Порівняння на тлі укр. нерішучості й невизначеності», Київ, Вид-во «Пульсари», 432 с.; Гончаренко Г. (2001) «Президент і Одеса (1994 – 2001)», Одеса: «Астропринт», 236 с.; Кіндрат К., Трохимчук С. (2002) «Українсько-польські стосунки на зламі тисячоліть», Львів, 112 с.; Стоєцький С. (2006) ««Візове питання» в українсько-польських відносинах», *Політичний менеджмент*, № 1, С. 159-171.

³ Глібов В. Горун Д. (1997) «Українсько-польські взаємини в пострадянський період», *Політика і час*, № 5-6, С. 18.

⁴ Голібард Є. (2004) «По-сусідськи. Польський вектор: Докум. Розповідь про динамічне п'ятнадцятиріччя 1989 – 2004 рр., про роль і наслідки використ. нац. ідей в Україні та Польщі: Суспіл.-екон. Порівняння на тлі укр. нерішучості й невизначеності», Київ, Вид-во «Пульсари», С.74.

му авторитетному форумі країн»⁵. Л. Кучма був єдиним лідером країни колишнього СРСР, кого запросили на зустріч Президентів країн Центральної Європи. За особисті заслуги, у розбудові економічної складової взаємин, у січні 1997 р. Л. Кучма отримав Оскар Польського Бізнесу. Причин можна виділити декілька: приятельські відносини між «паном Леонідом» і «паном Александром», зростання товарообміну та проєвропейська політика Києва⁶.

3 січня 1998 р. Президенти мали робочу зустріч під час церемонії відкриття міжнародного автомобільного прикордонного переходу Краковець-Корчова на польсько-українському кордоні. Під час двосторонніх переговорів сам-на-сам, обговорювалися загальні тенденції прикордонного співробітництва та можливості удосконалення механізмів польсько-українських пунктів пропуску. А. Квасневський та Л. Кучма взяли участь у прес-конференції, організованій після церемонії відкриття прикордонного переходу. Факт проведення зустрічі підтвердив важливість всебічного розвитку та поглиблення польсько-українських відносин, наповнення конкретним змістом ідеї стратегічного партнерства та практичної реалізації положень Спільної заяви Президентів «До порозуміння та єднання»⁷.

Відкриття чергового, п'ятого за ліком, прикордонного переходу між Україною та Польщею, стало свідченням переходу в практичну площину міждержавних відносин, в сенсі розширення економічної співпраці, та спільний курс для двох держав щодо європейської інтеграції. Відкритий перехід розраховано на 13 смуг, де пропускна спроможність переходу становить понад 3 тис. автомашин на добу. У майбутньому це частина міжнародної транс'європейської автомагістралі Ліссабон – Київ⁸, що означає прямий контакт із європейською економічною системою.

23 – 24 травня 1998 р. у польському місті Жешув, під патронатом Президента Республіки Польща А. Квасневського та Президента України Л. Кучми, відбувся польсько-український економічний форум. Цей захід вже став традиційним у двосторонніх взаєминах і є ще одним доказом їхнього стратегічного партнерства. За словами завідуючого відділом країн ЦСЄ МЗС Ю. Мушки, на форумі обговорювалися питання співробітництва у сфері сільського господарства, переробної промисловості, будівництва, промислового виробництва, паливно-енергетичного комплексу та фінансової діяльності. Особливістю цього економічного форуму є участь у ньому обох Президентів та членів урядів, що дало можливість бізнесменам поспілкуватися, поставити найбільш важливі й актуальні запитання, а також особисто вирішувати усі питання з державними службовцями⁹.

Яскравим прикладом тісної економічної співпраці Польщі та України пов'язаний із промисловим комплексом Харківщини, із заводом ім. В.Малишева та Харківського авіаційного заводу (далі ХАЗ). Червневий форум 1998 р. підтвердив зацікавленість обох сторін у розширенні промислових контактів бізнесових кіл Польщі та України. Перший має значні успіхи у виробництві комбайнів «Бізон». У 1997 р. на заводі ім. В. Малишева було зібрано 50 машин, поставлених польською стороною. Планувалося, довести рівень виробництва комбайнів до тисячі станом на 2001 р. Зустрічі ділових кіл України та Польщі стали традиційними, а присутність Президентів додавало значимості форуму¹⁰. Саме харківський регіон є прикладом конкретних дій польсько-українського істеблїшменту та бізнесменів, що мав на меті поглибити міждержавну взаємодію.

Економічна складова польсько-українського партнерства, на переконання А. Квасневського, розвивається задовільними темпами, хоча країни перебувають на різному рівні розвитку та можливостей. Польські підприємці, на цей час, мало інвестували в Україну, але втішним прикладом був випуск у Харкові комбайнів «Бізон» та підписана угода щодо залучення польського капіталу до виготовлення автобусів у Дніпропетровську¹¹.

Форум у Харкові сприяв напрацюванню цікавих ділових та бізнес пропозиції щодо співпраці в найрізноманітніших сферах – банківській, освітянській, харчовій та залізничній. Перспективним у цьому напрямку постає співробітництво країн в авіаційній галузі. Відомим фактом є те, що більшість авіапарку Польщі складала літаки радянського виробництва, зокрема ХАЗ. Це і

⁵ Кіндрат К., Трохимчук С. (2002) «Українсько-польські стосунки на зламі тисячоліть», Львів, С.16.

⁶ Прядко В. (1997) «Оскар для Леоніда Кучми», Універсум, №3/4, С. 46.

⁷ Кіндрат К., Трохимчук С. (2002) «Українсько-польські стосунки на зламі тисячоліть», Львів, С.20.

⁸ «Ударимо новим переходом по автомобільних чергах» (1998), *Голос України*, 5 січня, № 1 (1751), С. 1-2

⁹ «Президенти та бізнесмени зустрінуться в Польщі» (1998), *Урядовий кур'єр*, 21 травня, № 94-95, С. 3.

¹⁰ Галаур С. (1998) Україна – Польща: новий крок у співпраці, 30 червня, № 123, С. 2.

¹¹ Kwasniewski A. (1999) «The wall fell down... and it is good sigh», Lviv, С. 84.

стало лейтмотивом жвавого інтересу польської сторони до українського авіабудування. Отож, під час огляду ХАЗ польська делегація до найменших деталей вивчала накопичений тут досвід та перспективи розвитку. Особливо це відчувалося під час демонстрації Президентам випробувальних польотів АН-74 та АН-140, які по праву можна назвати гордістю вітчизняного авіабудування¹².

14 – 15 травня 1999 р Президент А. Квасневський взяв участь у шостій неформальній зустрічі президентів країн Центральної Європи у Львові¹³. Лейтмотивом виступу А. Квасневського під час Львівського саміту стало гасло – «Відчинімо ширше двері для себе». Президент Польщі підкреслив, що контакти між главами країн та політиками є лише першою сходинкою у міждержавних взаєминах. А зустрічатися часто мають усі ті, хто зацікавлені у здійсненні спільної мети – аби «в європейському домі полякам і українцям жилося щасливо»¹⁴.

У Кельцах (23 – 25 червня 1999 р) також передбачалося провести неформальну зустріч глави Української держави з представниками ділових кіл Польщі. Питання ділового співробітництва обговорювалось і в ході польсько-української зустрічі представників ділових кіл у Жешуві, де на заключному засіданні зустрілися Президенти двох країн¹⁵. Л. Кучма нагадав, що Президенти «беруть на себе зобов'язання в 1999 р. забезпечити товарообіг на рівні 2 млрд. дол.». Українська сторона під час переговорів порушила питання необхідності введення в дію, з польської сторони, митних і прикордонних споруд на переході в місті Краковець. Так як реалізація ідеї розвитку прикордонної співпраці також має сприяти створенню спільного консультативного пункту на польсько-українському кордоні¹⁶.

Важливим елементом енергетичного співробітництва є реалізація спільних енерготранзитних проектів, основним з яких мав стати проект нафтопроводу «Одеса-Броди» з продовженням до Полоцька. Цей проект мав усі шанси стати великим транзитним шляхом для імпорту нафти з Каспійського басейну до країн ЄС, чим відіграв би ключове значення для забезпечення постачання енергоносіїв до Європи¹⁷. Реалізація цієї складової польсько-українських відносин вирішувалося під час одеських зустрічей.

У грудні 2000 р. Л. Кучма перебував з візитом в Одесі, де у готелі «Лондонський» зустрівся «віч-на-віч» з А. Квасневським. Міжпрезидентська зустріч мала на меті обговорити питання постачання енергоносіїв у Європу, що цікавить не тільки Україну, але і всю Європу. По завершенню зустрічі Президенти відвідали нафтоперевалочний комплекс «Южний». А. Квасневський високо оцінив хід будівництва терміналу, яку назвав сучасною спорудою, що потрібна Польщі також. Комплекс цілком може стати спільним польсько-українським проектом будівництва нафтотерміналу Одеса-Броди-Гданськ-Плоцьк. Вигідною ця умова була з ряду причин: у Гданську є нафтотермінал, а в Плоцьку – нафтопереробний завод. Крім того, транспортування нафти, через транзитні коридори України, стане вагомим джерелом грошових надходжень до бюджету держави. Поряд з економічною вигодою, нафтовий комплекс повинен був дати ще й політичні дивіденди, так як мав поєднати каспійську нафту з нафтопроводами України¹⁸. А це, у свою чергу, сприяло б зростанню енергетичної незалежності України від Росії.

Варто наголосити, що протягом усіх років каденції А. Квасневського і Л. Кучми спостерігалася взаємна зацікавленість один одного до сусідньої країни. Республіка Польща, завжди підкреслювала власний інтерес до існування незалежної демократичної України, яка в перспективі має приєднатися до європейської спільноти теж, а Україна орієнтувалася на ефективну реформаторську політику Польщі та намагалася ретельно вивчати «євроінтеграційний досвід» сусіда¹⁹. Проте гострими питаннями завжди були трагічні сторінки минулого поляків та українців, а

¹² Галаур С. (1998) Україна – Польща: новий крок у співпраці, 30 червня, № 123, С. 2.

¹³ Кіндрат К., Трохимчук С. (2002) «Українсько-польські стосунки на зламі тисячоліть», Львів, С.20.

¹⁴ Kwasniewski A. (1999) «The wall fell down... and it is good sigh», Lviv, С. 85.

¹⁵ «Україна – Польща: новий крок до співробітництва» (1999), *Урядовий кур'єр*, 24 червня, № 116-117 (1551 – 1552), С.1.

¹⁶ «Підписано договори про партнерство» (1999), *Урядовий кур'єр*, 26 червня, № 118 (1553), С. 2.

¹⁷ «Україна в 2005 – 2009 рр.: стратегічні оцінки суспільно-політичного та соціально-економічного розвитку: Монографія» (2009), Київ, НІСД, С. 558.

¹⁸ Гончаренко Г. (2001) «Президент і Одеса (1994 – 2001)», Одеса: «Астропринт», С.196-198.

¹⁹ «Дипломатична діяльність України у сучасному світі» (2013), Київ, Видавництво «Наукова думка», С. 55.

також запровадження візового режиму з Україною. Зазначалося, що запровадження візового режиму відбудеться із вступом Польщі до ЄС, де граничною датою готовності Польщі було визначено 1 січня 2003 р.²⁰

3 – 4 червня 2001 р. у Дніпропетровську відбувся шостий економічний форум «Україна – Польща», на якому теж були присутні обидва Президенти. Ця зустріч фактично стала першим приводом для заяв, щодо зміни вектора української зовнішньої політики зі Сходу на Захід. Президенти обговорили ситуацію з польськими інвестиціями, відвідали виробниче об'єднання «Південний машинобудівний завод ім. О. Макарова», Дніпропетровську академію бізнесу та права, та відкрили Українсько-польський центр сприяння розвитку менеджменту, підприємництва та інвестицій, де відбувся прямиий телеміст «Україна – Польща». Під час відкриття центру А.Квасневський пожартував, що назва центру є надто довгою, а тому запропонував назвати центр «Квасневський-Кучма», а ще краще «КК» або «КваКу»²¹.

Важливим напрямком міждержавних відносин є транскордонна співпраця, що знайшла практичне втілення у створенні Єврорегіонів («Карпати» та «Буг») у складі відповідних регіонів Польщі, Угорщини, Румунії, Словаччини та чотирьох прикордонних областей України²². Президенти, у ході зустрічі 28 червня 2001 р. у замку Ланцуті поблизу Жешува, обговорили внутрішню ситуацію у своїх державах та розглянули напрацювання форуму ділових кіл, який відбувся у Дніпропетровську. Л. Кучма повідомив журналістам, що його польський колега підтримав ідею проведення в жовтні 2001 р. у Львові економічного форуму прикордонних регіонів. Аргументуючи таку ініціативу Л. Кучма наголосив, що велика політика – це економіка, а регіональна співпраця має велике майбутнє. Так як товарообіг між країнами зростає, то проведення суто економічного форуму, з метою зустрічі ділових кіл прикордонних регіонів, є необхідним²³.

А. Квасневський, під час виступу 20 лютого 2003 р. у Варшаві на конференції «Політика розширеного ЄС щодо нових сусідів» високо оцінив український вектор зовнішньополітичного курсу. Польський досвід взаємодії у другій половині ХХ ст. неодноразово сприяв формуванню загальнодержавної тенденції до розбудови тісних взаємин із сусідніми державами, які «слід, наскільки це можливо, включати в рамки партнерської співпраці, мобілізувати на проведення необхідних реформ та надавати їм підтримку на цьому складному шляху»²⁴.

Таким чином, вплив неформальних міжпрезидентських зустрічей А. Квасневського та Л. Кучми, на формування польсько-українського економічного співробітництва, є важливим. Рішення, які приймалися під час таких зустрічей, зазвичай, ставали підґрунтям польсько-українських форумів політичних та бізнесових кіл. Практичну реалізацію курсу Президентів у економічній царині можна простежити на прикладі спільних проектів польсько-української взаємодії у Харківському промисловому комплексі, українсько-польському центрі в Дніпропетровську, пропускних пунктах на міждержавних кордонах тощо. Така інтенсивність та широкий ареал економічної співпраці доводить необхідність та правильність обраного курсу.

Список джерел

1. Галаур С. (1998) Україна – Польща: новий крок у співпраці, 30 червня, № 123, С. 1-2.
2. Глібов В. Горун Д. (1997) «Українсько-польські взаємини в пострадянській період», *Політика і час*, № 5-6, С. 15-21.
3. Голібард Є. (2004) «По-сусідськи. Польський вектор: Докум. Розповідь про динамічне п'ятнадцятиріччя 1989 – 2004 рр., про роль і наслідки використ. нац. ідеї в Україні та Польщі: Суспіл.-екон. Порівняння на тлі укр. нерішучості й невизначеності», Київ, Вид-во «Пульсари», 432 с.

²⁰ Стоєцький С. (2006) ««Візове питання» в українсько-польських відносинах», *Політичний менеджмент*, № 1, С. 161.

²¹ Кіндрат К., Трохимчук С. (2002) «Українсько-польські стосунки на зламі тисячоліть», Львів, С.21-22.

²² «Дипломатична діяльність України у сучасному світі» (2013), Київ, Видавництво «Наукова думка», С. 55.

²³ «Україна – Польща: послідовне партнерство» (2001), *Урядовий кур'єр*, 3 липня, № 115, С. 2.

²⁴ Голібард Є. (2004) «По-сусідськи. Польський вектор: Докум. Розповідь про динамічне п'ятнадцятиріччя 1989 – 2004 рр., про роль і наслідки використ. нац. ідеї в Україні та Польщі: Суспіл.-екон. Порівняння на тлі укр. нерішучості й невизначеності», Київ, Вид-во «Пульсари», С. 384.

4. Гончаренко Г. (2001) «Президент і Одеса (1994 – 2001)», Одеса: «Астропринт», 236 с.
5. «Дипломатична діяльність України у сучасному світі» (2013), Київ, Видавництво «Наукова думка», 270 с.
6. Кіндрат К., Трохимчук С. (2002) «Українсько-польські стосунки на зламі тисячоліть», Львів, 112 с.
7. Kwasniewski A. (1999) «The wall felldown... and it is good sigh», Lviv, С. 77 – 94.
8. «Підписано договори про партнерство» (1999), *Урядовий кур'єр*, 26 червня, № 118 (1553), С. 1 – 2
9. «Президенти та бізнесмени зустрінуться в Польщі» (1998), *Урядовий кур'єр*, 21 травня, № 94-95, С. 3.
10. Прядко В. (1997) «Оскар для Леоніда Кучми», Універсум, №3/4, С. 46.
11. Стоєцький С. (2006) ««Візове питання» в українсько-польських відносинах», *Політичний менеджмент*, № 1, С. 159-171.
12. «Україна в 2005 – 2009 рр.: стратегічні оцінки суспільно-політичного та соціально-економічного розвитку: Монографія» (2009), Київ, НІСД, 655 с.
13. «Ударимо новим переходом по автомобільних чергах» (1998), *Голос України*, 5 січня, № 1 (1751), С. 1-2.
14. «Україна – Польща: новий крок до співробітництва» (1999), *Урядовий кур'єр*, 24 червня, № 116-117 (1551 – 1552), С.1.
15. «Україна – Польща: послідовне партнерство» (2001), *Урядовий кур'єр*, 3 липня, № 115, С. 1-2.

References

1. Halaur S. (1998) *Ukrayina – Pol'shcha: novyy krok u spivpratsi*, 30 chervnya, # 123, S. 1-2.
2. Hlibov V. Horun D. (1997) «Ukrayins'ko-pol's'ki vzayemnyy v postradyans'kyu period», *Polityka i chas*, # 5-6, S. 15-21.
3. Holibard Ye. (2004) «Po-susids'ky. Pol's'kyu vektor: Dokum. Rozpovid' pro dynamichne p'yatnadtsyatyrichchya 1989 – 2004 rr., pro rol' i naslidky vykoryst. nats. ideyi v Ukrayini ta Pol'shchi: Suspil.-ekon. Porivnyannya na tli ukr. nerishuchosti y nevyznachenosti», Kyiv, Vyd-vo «Pul'sary», 432 s.
4. Honcharenko H. (2001) «Prezydent i Odesa (1994 – 2001)», Odesa: «Astroprynt», 236 s.
5. «Dyplomatychna diyal'nist' Ukrayiny u suchasnomu sviti» (2013), Kyiv, Vydavnytstvo «Naukova dumka», 270 s.
6. Kindrat K., Trokhymchuk S. (2002) «Ukrayins'ko-pol's'ki stosunky na zlami tysyacholit'», L'viv, 112 s.
7. Kwasniewski A. (1999) «The wall felldown... and it is good sigh», Lviv, С. 77 – 94.
8. «Pidpysano dohovory pro partnerstvo» (1999), *Uryadovyy kur"yer*, 26 chervnya, # 118 (1553), S. 1 – 2
9. «Prezydenty ta biznesmeny zustrinut'sya v Pol'shchi» (1998), *Uryadovyy kur"yer*, 21 travnya, # 94-95, S. 3.
10. Pryadko V. (1997) «Oskar dlya Leonida Kuchmy», *Universum*, #3/4, S. 46.
11. Stoyets'kyu S. (2006) ««Vizove pytannya» v ukrayins'ko-pol's'kykh vidnosynakh», *Politychnyy menedzhment*, # 1, S. 159-171.
12. «Ukrayina v 2005 – 2009 rr.: stratehichni otsinky suspil'no-politychnoho ta sotsial'no-ekonomichnoho rozvytku: Monohrafiya» (2009), Kyiv, NISD, 655 s.
13. «Udarymo novym perekhodom po avtomobil'nykh chershakh» (1998), *Holos Ukrayiny*, 5 sichnya, # 1 (1751), S. 1-2.
14. «Ukrayina – Pol'shcha: novyy krok do spivrobitnytstva» (1999), *Uryadovyy kur"yer*, 24 chervnya, # 116-117 (1551 – 1552), S.1.
15. «Ukrayina – Pol'shcha: poslidovne partnerstvo» (2001), *Uryadovyy kur"yer* 3 lypnya, # 115, S. 1-2.